

Šīs lapa ir mašīntulkota [Saite]. Mašīntulkojumos var būt kļūdas, kas var mazināt skaidrību un precizitāti; Ombuds neuzņemas atbildību par neatbilstībām. Lai iegūtu visuzticamāko informāciju un juridisko precizitāti, lūdzam skatīt šādus dokumentus. avota versija angļu valoda ir norādīta iepriekš. Lai iegūtu plašāku informāciju, lūdzam skatīt mūsu [valodu un tulkošanas politiku](#) [Saite].

Lēmums par izmeklēšanu pēc savas iniciatīvas par to, kā Eiropas Komisija uzrauga ES strukturālos un investīciju fondus, lai nodrošinātu to izmantošanu, lai veicinātu personu ar invaliditāti tiesības uz neatkarīgu dzīvi un iekļaušanu sabiedrībā (OI/2/2021/MHZ)

Lēmums

Lieta OI/2/2021/MHZ - **Uzsākta** {0} 03/02/2021 - **Lēmums par** {0} 27/04/2022 - **iesaistītā iestāde** Eiropas Komisija (Nav pamatojuma turpmakai izmeklēšanai) |

Izmeklēšana attiecas uz to, kā Eiropas Komisija uzrauga, vai dalībvalstis izmanto ES strukturālo un investīciju (ESI) fondus, lai veicinātu personu ar invaliditāti un gados vecāku cilvēku tiesības uz neatkarīgu dzīvi un iekļaušanu sabiedrībā (deinstitutionalizāciju), un vai Komisija piemēro sankcijas, ja tas netiek darīts.

Izmeklēšanas gaitā ombuds saņēma informāciju no valstu ombudiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

Ombuds konstatēja, ka Komisija varētu sniegt skaidrākus norādījumus par deinstitutionalizācijas veicināšanas nepieciešamību ESI līdzekļu izmantošanas kontekstā. Turklāt ombuds uzskatīja, ka Komisija varētu veikt pasākumus, lai uzlabotu ESI finansēto darbību uzraudzību, un ka tai ir jāizmanto aktīvāka pieeja izpildei, jo īpaši gadījumos, kad tiek paustas bažas, ka ESI finansētās darbības ir pretrunā ar pienākumu deinstitutionalizācijas veicināšanas pienākumu. Ombuds arī norādīja uz nepieciešamību būt īpaši piesardzīgiem attiecībā uz līdzekļiem, kas tiek izvietoti saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu.

Ombuds slēdza izmeklēšanu, izsakot desmit ieteikumus, kuru mērķis ir uzlabot Komisijas sniegtās vadlīnijas un uzraudzības procesu. Tas uzsvēra, ka Komisijai ir jārīkojas ātri, ņemot vērā papildu finansējuma programmas, kas izveidotas, reaģējot uz COVID-19 pandēmiju, kā arī spēkā esošo noteikumu nesenās izmaiņas.

Ombuds apsvērs iespēju atgriezties pie šī jautājuma nākotnē, lai novērtētu progresu.

Pamatinformācija par izmeklēšanu pēc savas iniciatīvas

1. **ES** ir puse ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām (CRPD), kuras noteikumi tagad ir ES tiesību aktu neatņemama sastāvdaļa [1]. CRPD 19. pantā ir noteikts, ka Konvencijas dalībvalstis “*atzīst visu personu ar invaliditāti vienlīdzīgas tiesības dzīvot sabiedrībā ar tādu pašu izvēli kā citiem un veic efektīvus un piemērotus pasākumus, lai personām ar invaliditāti atvieglotu šo tiesību pilnīgu izmantošanu un viņu pilnīgu iekļaušanu un līdzdalību sabiedrībā*”. ES ir noteikusi, ka neatkarīga dzīve un tiesības uz sociālo iekļaušanu ir ES kompetencē [2].

2. “Deinstitucionalizācija” [3] ir CRPD konkrēts mērķis. ANO Personu ar invaliditāti tiesību komiteja [4] ir norādījusi, ka pastāvīgi ieguldījumi institucionālajā aprūpē traucē pilnībā īstenot tiesības dzīvot neatkarīgi un tikt iekļautiem kopienā. [5] ANO komiteja ieteica “*ES izstrādāt pieeju, lai virzītu un veicinātu deinstitucionalizāciju un stiprinātu Eiropas strukturālo un investīciju fondu izmantošanas uzraudzību, lai nodrošinātu, ka tos izmanto vienīgi atbalsta pakalpojumu izstrādei personām ar invaliditāti vietējās kopienās, nevis iestāžu atjaunošanai vai paplašināšanai*”. Komiteja arī ieteica ES “*apturēt, atsaukt un atgūt maksājumus, ja ir pārkāpts pienākums ievērot pamattiesības*” [6].

3. “Kopīgo noteikumu regulās” [7] [8] ir izklāstīti noteikumi, kas reglamentē Eiropas strukturālos un investīciju fondus (“ESI fondi”). Tajos norādīts, ka ESI fondi būtu jāīsteno tā, lai veicinātu pāreju no institucionālās aprūpes uz aprūpi ģimenē un kopienā [9].

4. Iepriekšējās uz sūdzībām balstītās izmeklēšanās Eiropas Ombuds centās pārbaudīt, kā tas tiek piemērots konsekventi. [10] Pilsoniskās sabiedrības organizācijas turpina paust bažas par ES līdzekļu izmantošanu personu ar invaliditāti aprūpes iestāžu izveidei [11].

5. **Covid-19 pandēmija pievērsa uzmanību to cilvēku situācijai, kuri atrodas aprūpes iestādēs, un** sniedza pierādījumus, ka nav veikti pietiekami pasākumi, lai aizsargātu personas, kas atrodas aprūpes iestādēs. 2020. gada maijā toreizējais ANO īpašais referents personu ar invaliditāti tiesību jautājumos un ANO īpašais referents jautājumos par tiesībām uz pienācīgu mājokli rakstīja Eiropas Komisijai, lai paustu bažas par dažu ES finansēto projektu atbilstību UNCRPD 19. pantam. [12] Tās jo īpaši norādīja: “*Turpinot sniegt finansiālu atbalstu projektiem, kas veicina un nostiprina personu ar invaliditāti institucionalizāciju, Eiropas Komisija atbalsta, leģitimizē un aktīvi veicina invaliditātes medicīniskā modeļa turpināšanu, tādējādi mazinot progresu, kas panākts, pieņemot CRPD, un mudina valstis saglabāt novecojušus, neefektīvus un diskriminējošus regulējumus, kas pārkāpj personu ar invaliditāti tiesības.*”

Izmeklēšana

6. Ombude pēc savas iniciatīvas sāka izmeklēšanu, lai noskaidrotu, kā Komisija uzrauga, vai

dalībvalstis izmanto ES strukturālos un investīciju (ESI) fondus, lai veicinātu personu ar invaliditāti tiesības uz neatkarīgu dzīvi, un vai Komisija piemēro sankcijas, ja tādas nav.

7. Izmeklēšanas gaitā ombuds saņēma Komisijas atbildi uz ombuda konkrētajiem jautājumiem. Ombuds lūdza pilsoniskās sabiedrības organizācijas sniegt komentārus par Komisijas atbildi [13].

8. Ombuds arī lūdza Eiropas ombudu tīkla (ENO) locekļus sniegt informāciju par to, kā viņu dalībvalstī tiek īstenotas tiesības uz neatkarīgu dzīvi, pamatojoties uz viņu izskatītajām sūdzībām vai informāciju, kas viņiem ir nonākusi. Ombuds arī jautāja viņiem, vai viņi uzskata, ka ir iespējams un vēlams piedalīties valstu “uzraudzības komitejās”, kas pārbaudītu ES finansēto programmu sniegumu saskaņā ar ES Pamattiesību hartu un UNCRPD [14] atbildēja trīspadsmit valstu ombudi. [15]

Monitorings

Ombuda jautājumi Komisijai

9. Ombuds Komisijai uzdeva detalizētus jautājumus, uzdodot:

(a) Vai Komisija plāno palielināt savu lomu ESI fondu izmantošanas uzraudzībā, lai veicinātu deinstitucionalizāciju?

b) Vai Komisija paredz izmaiņas vai uzlabojumus attiecībā uz šo jautājumu praktiskajās pamatnostādņēs saviem darbiniekiem un valsts iestādēm par darbu ar ES finansētiem projektiem?

(C) Vai Komisija paredz papildu pasākumus vai finansējumu, lai aktīvi veicinātu deinstitucionalizāciju, pamatojoties uz akūtajām problēmām, kas konstatētas saistībā ar Covid-19 pandēmiju?

D) Vai Komisija plāno piemērot īpašas prasības finansēšanas programmām, kuru mērķis ir veicināt deinstitucionalizāciju?

10. Ombude arī lūdza Komisiju sniegt savu atbildi uz vēstuli, ko Komisijai kopīgi nosūtījis ANO īpašais referents personu ar invaliditāti tiesību jautājumos un ANO īpašais referents jautājumos par tiesībām uz pienācīgu mājokli.

Komisijas atbilde

11. 2021.–2027. gada finansēšanas periodā Komisija turpinās apstiprināt valstu programmas un tās regulāri uzraudzīs un revidēs, lai nodrošinātu, ka atsevišķi projekti atbilst saskaņotajām

prioritātēm, īstenošanas noteikumiem un pareizas finanšu pārvaldības principam attiecībā uz ES budžetu. Tomēr valstu iestādēm ir galvenā atbildība un rīcības brīvība, izvēloties un uzraugot atsevišķus projektus finansēšanai saskaņā ar ES hartu un Kopīgo noteikumu regulu.

12. Komisija norādīja, ka, lai gan ESI fondu izmantošana dzīvojamām telpām nav galīgi aizliegta, dalībvalstīm ir jāpanāk progress neatkarīgas dzīves apstākļu un deinstitucionalizācijas veicināšanā. Komisijas norādījumos dalībvalstīm par ESI fondu izmantošanu laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam ir norādīts, ka finansējumu nevar piešķirt, lai būvētu vai renovētu aprūpes iestādes, neatkarīgi no to lieluma. Tomēr vairākos gadījumos dalībvalstis meklēja finansējumu aprūpes iestādēm, apgalvojot, ka tas bija daļa no procesa, lai nodrošinātu deinstitucionalizāciju un neatkarīgu dzīvi. Viņi apgalvoja, ka šis process prasa izstrādāt individualizētus pakalpojumus, plānot ilgtermiņa aprūpes iestāžu slēgšanu un darīt pieejamus vispārējos pakalpojumus personām ar invaliditāti.

13. Komisija uzskata, ka skaidrai prioritātei vajadzētu būt Eiropas Sociālajam fondam Plus (ESF+), lai atbalstītu kopienas un ģimenes pakalpojumu sniegšanu. Kā papildu pasākumu šajā procesā finansējumu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) varētu piešķirt infrastruktūras attīstībai, kuras mērķis ir nodrošināt neatkarīgu dzīvi.

14. 2021.–2027. gada plānošanas periodā deinstitucionalizācijas veicināšana joprojām ir ESI fondu prioritāte. Komisija plāno izdot norādījumus dalībvalstīm par to, kā veicināt neatkarīgu dzīvi un iekļaušanu sabiedrībā.

15. Komisija aprakstīja priekšnosacījumus ESI fondu īstenošanai. 2014.–2020. gada plānošanas periodā tos sauca par ex ante nosacījumiem. 2021.–2027. gada finansēšanas periodā tos sauc par “veicinošiem nosacījumiem” ar divām dažādām kategorijām: horizontālie nosacījumi, kas piemērojami visiem ES fondiem, un tematiskie nosacījumi, kas attiecas uz pāreju no institucionālās aprūpes uz aprūpi kopienā [16] .

16. Komisijas veiktā uzraudzība ietver novērtējumu par to, vai dalībvalstis šos nosacījumus ir izpildījušas. Tā plāno izstrādāt mācību moduli un sniegt tehnisko palīdzību, lai nodrošinātu nosacījumu īstenošanu. Komisija uzraudzīs programmu īstenošanu, izmantojot uzraudzības komitejas sanāksmes, gada īstenošanas ziņojumus, ikgadējās pārskatīšanas sanāksmes un tehniskās sanāksmes. Komisija izmanto arī papildu uzraudzības resursus, piemēram, ārējos ekspertus, mācību seminārus un apmācības kursus saviem “dienesta darbiniekiem”, kuri seko finansēšanas programmām dalībvalstīs.

17. Komisija norādīja, ka uzraudzības komitejās būtu jāiekļauj pamattiesību struktūras, piemēram, valstu cilvēktiesību iestādes, kurām varētu būt nozīme, lai nodrošinātu, ka ES finansētās programmas tiek izstrādātas un īstenotas saskaņā ar Hartu. Attiecīgās ieinteresētās personas, piemēram, organizācijas, kas pārstāv personas ar invaliditāti, būtu jāiesaista programmu izstrādē un īstenošanā, un būtu rūpīgi jāizmanto to speciālās zināšanas un ieguldījums.

18. Attiecībā uz Covid-19 pandēmijas ietekmi uz finansēšanas lēmumiem Komisija norādīja, ka

investīciju iniciatīvas reaģēšanai uz koronavīrusu [17] ietvēra atbalstu darbībām, kuru mērķis ir ierobežot vīrusa izplatīšanos aprūpes iestādēs un veicināt mājas aprūpes un kopienā balstītu pakalpojumu attīstību. Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām (REACT-EU) nodrošināja papildu resursus no ESF+ un ERAF, lai iegādātos aizsardzības līdzekļus aprūpes darbiniekiem, kā arī paplašinātu veselības aprūpi un sociālās aprūpes pakalpojumus.

19. Atbildē ANO īpašajiem referentiem Komisija norādīja, ka, lai veicinātu pāreju no institucionālajiem pakalpojumiem uz kopienā balstītiem pakalpojumiem, dažos gadījumos var būt vajadzīgi pārejas risinājumi, kuru mērķis ir nodrošināt veselīgus un drošus dzīves apstākļus. Tā uzsvēra, ka tās mērķis ir nodrošināt, lai tas neapdraudētu CRPD 19. panta vispārējo mērķi.

20. Atbildot uz ANO referentu jautājumu par ESI fondu izmantošanu, lai aizstātu lielas iestādes ar mazākām iestādēm personām ar invaliditāti, Komisija norādīja, ka dalībvalstu pienākums ir izvēlēties, kurus projektus atbalstīt, bet tām ir jāatbilst priekšnoteikumiem.

Ombuda novērtējums

21. Ombuda novērtējumā ir ņemtas vērā atbildes, ko snieguši valstu ombudi un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ar kurām notika apspriešanās saistībā ar izmeklēšanu un kas atrodamas pielikumā.

22. Kopīgo noteikumu regulā ir noteikts, ka, lai gan dalībvalstis ir atbildīgas par darbības programmu sagatavošanu [18] un partnerības nolīgumiem [19], kā arī par programmu īstenošanu saskaņā ar piemērojamiem valsts un ES tiesību aktiem [20], Komisija ir atbildīga par uzraudzību, vai ESI fondi tiek izmantoti saskaņā ar regulā noteiktajiem mērķiem un standartiem.

23. Uzraugot ESI fondus, Komisijai būtu jānovērtē, vai dalībvalstis ievēro noteiktās pamatnostādnes. Komisija savā *Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā 2021.–2030. gadam* [21] paziņoja, ka 2023. gadā tā pieņems norādījumus *“iesakot dalībvalstīm uzlabot neatkarīgu dzīvi un iekļaušanu sabiedrībā”*. Ir ļoti svarīgi, lai Komisija izstrādātu šos norādījumus, apspriežoties ar organizācijām, kas pārstāv personas ar invaliditāti.

24. Turklāt ombuds uzskata, ka Komisijai būtu jāsniedz saviem darbiniekiem atjauninātas un nepārprotamas norādes, lai tie varētu stingri uzraudzīt, vai ES līdzekļu izmantošana dalībvalstīs atbilst CRPD 19. pantam. Vienīgie publiski pieejamie norādījumi Komisijas darbiniekiem par deinstitucionalizāciju ir datēti ar 2014. gadu [22]. Tajā nav iekļauts to elementu kontrolsaraksts, kas Komisijas referentiem būtu jāņem vērā, novērtējot valstu dokumentus. Norādījumi ir aprakstoši, un tos būtu lietderīgi padarīt praktiskākus. [23]

25. Ņemot vērā izmaiņas jaunajā Kopīgo noteikumu regulā un papildu finansēšanas programmās, kas izveidotas, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju, prioritārā kārtā ir izdot jaunus norādījumus dalībvalstīm un pašas Komisijas darbiniekiem. Pēc pieņemšanas tie būtu jāpublicē tiešsaistē, lai atvieglotu sabiedrības kontroli.

Norādījumi dalībvalstīm

26. Komisija apstiprina partnerības nolīgumus un pēc tam programmas, ar kurām īsteno saistītos fondus [24]. Attiecībā uz 2014.–2020. gada finansēšanas periodu [25] apstiprinājums bija atkarīgs no tā, vai pastāv administratīvas spējas īstenot un piemērot CRPD [26] un vai pastāv stratēģisks politikas satvars nabadzības mazināšanai, tostarp pasākumi, lai veicinātu pāreju no institucionālās aprūpes uz aprūpi kopienā [27].

27. Valstu programmas [28] ne vienmēr skaidri apstiprina, ka pastāv īpaša valsts stratēģija attiecībā uz deinstitucionalizāciju. Komisijai būtu jācenšas to risināt pašreizējā 2021.–2027. gada plānošanas periodā [29], piemēram, lūdzot dalībvalstīm sniegt skaidru informāciju par to deinstitucionalizācijas stratēģijām.

28. Attiecībā uz 2021.–2027. gada plānošanas periodu Komisijai ir pienākums pārbaudīt, vai valsts programmas atbilst veicinošajiem nosacījumiem. [30]

29. Attiecībā uz horizontālo nosacījumu ievērošanu ombuds norāda, ka Komisija jau ir izdevusi norādījumus, tostarp kontrolsarakstu par atbilstību Pamattiesību hartai ESI fondu izmantošanā [31]. Tas tika izdarīts, reaģējot uz iepriekšējo ombuda izmeklēšanu [32].

30. Attiecībā uz diviem tematiskajiem nosacījumiem, kas attiecas uz deinstitucionalizāciju [33], šo divu nosacījumu izpildes kritēriji ir vispārīgi. Gaidāmajās vadlīnijās dalībvalstīm būtu jācenšas to risināt, piemēram, sniedzot piemērus par iespējamiem pasākumiem, kas varētu atbalstīt deinstitucionalizāciju un pāreju uz aprūpi ģimenē un kopienā. Par to būtu jāapspriežas ar organizācijām, kas pārstāv personas ar invaliditāti, un tām būtu jālūdz ierosināt šādu pasākumu iespējamās iezīmes.

31. Ombuds arī mudina Komisiju raudzīties, lai dalībvalstis nodrošinātu, ka tās izmanto ES Atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļus, arī veicina deinstitucionalizāciju.

Norādījumi Komisijas darbiniekiem

32. Komisija savā *Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā 2021.–2030. gadam* norādīja, ka iepriekšējā plānošanas periodā ESI fondu izmantošana ilgtermiņa aprūpes iestāžu būvniecībai vai atjaunošanai tika izslēgta. Tomēr Komisija atzīst, ka praksē tā piekrīt ESI fondu izmantošanai iestādēm, ja dalībvalstis var pierādīt, ka finansējums ir daļa no deinstitucionalizācijas procesa. [34]

33. Ņemot vērā UNCPRD komitejas skaidros paziņojumus un ieteikumus, tas var būt problemātisks. Tāpēc Komisijas darbiniekiem adresētajos norādījumos būtu ļoti skaidri jādefinē, ko šāds process ietver [35], nosakot rādītājus, kā to definēt. Turklāt Komisijai būtu jāpārbauda, vai process ir pārredzams, lai tas būtu pakļauts publiskai kontrolei. Norādījumos būtu skaidri

jānorāda, ka jebkādi izņēmumi no finansēšanas iestāžu aizlieguma ir jāinterpretē šauri, un tajos jāatspoguļo ANO komitejas piezīme, ka nevajadzētu veidot jaunas “ *ilgtermiņa iestādes*” un ka vecākas “*ilgtermiņa aprūpes iestādes*” nebūtu jāatjauno, pārsniedzot “ *steidzamākos pasākumus, kas vajadzīgi iedzīvotāju fiziskās drošības aizsardzībai*” [36] .

Uzraudzības rīki

34. Progresu, kas panākts saskaņā ar valstu programmām, var novērtēt tikai tad, ja Komisijai tiek sniegta jēgpilna un savlaicīga informācija par to sniegumu. Lai gan Komisijai ir jāpaļaujas uz valstu iestāžu sniegto informāciju, tai būtu vairāk jāņem vērā arī neatkarīgi informācijas avoti. Šajā nolūkā tai būtu sistemātiski jāizmanto valstu un reģionālo ombudu ziņojumi, no kuriem daudzi ir arī daļa no CRPD uzraudzības sistēmām [37] . Komisija varētu arī tieši sazināties ar viņiem par konkrētiem jautājumiem, lai papildinātu savu novērtējumu.

35. Komisija uzsvēra valstu uzraudzības komiteju nozīmi [38] . Tā kā valstu programmās iekļautā informācija ir vispārīga, Komisijai var būt vajadzīga informācija par uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus, lai varētu novērtēt atbilstību prasībai, ka finansētās darbības veicina deinstitucionalizāciju. Uzraudzības komitejas apspriež priekšlikumus un sniedz komentārus par tiem. Tās ir iesaistītas arī projektu atlasē izmantotās metodikas un kritēriju noteikšanā.

36. Šajā procesā būtiska nozīme varētu būt to organizāciju līdzdalībai, kas pārstāv personas ar invaliditāti uzraudzības komitejās. Tādēļ Komisijai būtu jāmudina dalībvalstis veicināt šādu organizāciju pārstāvju līdzdalību. Komisijai būtu arī jāprasa dalībvalstīm nodrošināt, ka uzraudzības komitejas lēmumi, jo īpaši ieteikumi valstu iestādēm par finansējumu, tiek publicēti attiecīgo valsts iestāžu tīmekļa vietnēs pieejamā formātā. Komisija varētu arī mudināt dalībvalstis uzaicināt valstu ombudus piedalīties uzraudzības komitejās kā padomdevējiem vai locekļiem.

Korektīvie pasākumi un pienākumu neizpildes procedūras

Ombuda jautājumi Komisijai

37. Komisija 2020. gadā saņēma pārkāpumu sūdzības pret Austriju un Poliju par institucionālo aprūpes iestāžu būvniecību, kuras līdzfinansēja ESI fondi [39] . Ombuds lūdza Komisiju par šo pārkāpumu sūdzību statusu.

38. Ombuds arī jautāja, kādos apstākļos, ja vispār, Komisija apsvērtu sākt pārkāpuma procedūru pret dalībvalsti saistībā ar ESI fondu izmantošanu.

39. Visbeidzot, ombuds vēlējās zināt, kādi pasākumi ir paredzēti, ja ESI fondus izmantotu pretēji CRPD prasībām.

Komisijas atbilde

40. Komisija norādīja, ka Austrijas sūdzība attiecas uz iekārtām personām ar invaliditāti, kas līdzfinansētas no Austrijas lauku attīstības programmas, kuru 2014.–2020. gadā atbalstīja ERAF. Polijas sūdzība attiecas uz astoņiem ERAF līdzfinansētiem projektiem. Komisija izskata abus iebildumus.

41. Komisija norādīja, ka gadījumā, ja institucionālās aprūpes iestādē, kas saņēma atbalstu no ESI fondiem, ir pārkāpta Harta vai CRPD un ja šis pārkāpums ir saistīts ar finansētām darbībām un ja dalībvalsts to necenšas labot, Komisija var piemērot “finanšu pārvaldības pasākumus” (maksājumu pārtraukšana vai apturēšana vai finanšu korekcija). To darot, Komisija ņem vērā pārkāpuma būtību, smagumu un finansiālās sekas, nosakot piemērojamos korektīvos pasākumus, kā noteikts Kopīgo noteikumu regulā.

42. Ja veicinošie nosacījumi nav izpildīti, Komisija var nolemt neatmaksāt attiecīgos izdevumus.

Ombuda novērtējums

43. Ombuda novērtējumā ir ņemtas vērā atbildes, ko snieguši valstu ombudi un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ar kurām notika apspriešanās saistībā ar izmeklēšanu un kas atrodamas pielikumā.

44. CRPD [40] un ES Pamattiesību harta [41] aizliedz diskrimināciju invaliditātes dēļ. CRPD nosaka tiesības uz neatkarīgu dzīvi [42] Hartā ir noteiktas personu ar invaliditāti tiesības izmantot neatkarības nodrošināšanas pasākumus. [43] Kopīgo noteikumu regulās ir noteikts, ka dalībvalstīm un Komisijai ESI fondu īstenošanā būtu jānodrošina ES tiesību aktu ievērošana [44], tostarp atbilstība Hartai un CRPD [45].

45. ANO komiteja 2021. gadā pauda bažas par to, kā ES līdzekļi tiek izmantoti vairākās ES dalībvalstīs, un sniedza ieteikumus, kuru mērķis ir nodrošināt līdzekļu izmantošanu saskaņā ar CRPD 19. pantu. [46] Tomēr Ombuds nezina, ka Komisija ir oficiāli uzsākusi pārkāpuma procedūru pret jebkuru dalībvalsti par ESI fondu izmantošanu darbībām, kas neatbilst CRPD, vai ka tā ir nolēmusi apturēt starposma maksājumus, pamatojoties uz argumentētu atzinumu, ko Komisija sniegusi saskaņā ar LESD 258. pantu. [47]

46. Komisija ir skaidri norādījusi, ka tā oficiāli sāks pārkāpuma procedūru tikai kā galējo līdzekli, ja nebūs iespējams panākt vienošanos ar dalībvalsti, kuru tur aizdomās par ES tiesību aktu neievērošanu [48] Šajā nolūkā tā uzsvēra valstu tiesu lomu ES tiesību aktu izpildē, tostarp nododot lietu izskatīšanai ES Tiesā [49].

47. Saistībā ar iepriekšējo izmeklēšanu [50] ombuds uzsvēra pārkāpuma procedūras lietderību, cenšoties nodrošināt, ka dalībvalsts ievēro savas saistības pamattiesību jomā, un novērst

atsevišķus pamattiesību pārkāpumus. Tam ir īpaša nozīme, ņemot vērā daudzu personu ar invaliditāti neaizsargāto situāciju un problēmas, ar kurām tās var saskarties, īstenojot tiesvedību valsts līmenī.

48. Ombuds pauž nožēlu par to, ka Komisija, šķiet, nav ievērojusi šo pieeju, jo īpaši nolūkā izmantot pienākumu neizpildes procedūras kā instrumentu, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis veicina un nekavē virzību uz deinstitucionalizāciju un, to darot, ES līdzekļu izmantošanā ievēro Hartu un CRPD.

49. Saistībā ar iepriekšējo ombuda izmeklēšanu [51] tika konstatēts, ka Komisija iesaistījās intensīvā dialogā ar Ungārijas iestādēm par ES finansētu projektu, kas nebija izpildījis pienākumu veicināt deinstitucionalizāciju pēc tam, kad ANO komiteja bija paudusi bažas [52]. Ombuds uzskata, ka Komisija šo pieeju varētu pieņemt sistemātiskāk.

50. Lai gan dalībvalstis ir atbildīgas par tādu projektu atlasīšanu un īstenošanu, kas saņem ESI fondus, Komisijai ir pienākums iejaukties, ja tai kļūst zināms, ka projekts neatbilst CRPD un Kopīgo noteikumu regulām, jo īpaši attiecībā uz pienākumu veicināt deinstitucionalizāciju. Jo īpaši, ja ANO komiteja pauž bažas par ES finansēto darbību atbilstību CRPD noteikumiem par deinstitucionalizāciju, Komisijai būtu aktīvi jāvēlējas pie attiecīgās dalībvalsts un jāapsver iespēja piemērot finansiālas sankcijas, kā paredzēts Kopīgo noteikumu regulā [53].

Secinājums

Pamatojoties uz izmeklēšanu, ombuds slēdz šo lietu ar šādu secinājumu:

Šī izmeklēšana ir pabeigta, jo šajā posmā turpmāka izmeklēšana nav pamatota. Turpmāk ir izklāstīti vairāki ieteikumi uzlabojumiem.

Par šo lēmumu informēs Eiropas Komisiju, Eiropas ombudu tīkla dalībniekus un UNCRPD 33. panta 2. punktā paredzētās ES sistēmas dalībniekus.

Ieteikumi uzlabojumiem

Norādījumi

(I) Komisijai būtu jāsniedz skaidrāki norādījumi dalībvalstīm un saviem darbiniekiem par nepieciešamību veicināt deinstitucionalizāciju saistībā ar ESI fondu, kā arī ANM ietvaros izmantoto līdzekļu izmantošanu. Jaunu norādījumu izdošana ir prioritārs jautājums, ņemot vērā izmaiņas jaunajā Kopīgo noteikumu regulā un papildu finansēšanas programmas, kas izveidotas, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju. Tiklīdz vadlīnijas būs pieņemtas, tās būtu jāpublicē tiešsaistē, lai atvieglotu sabiedrības kontroli.

... dalībvalstīm

II) Norādēs, kas paredzētas 2023. gadam, Komisijai būtu jāsniedz skaidra un nepārprotama informācija par nepieciešamību veicināt deinstitucionalizāciju un par to, kā to var panākt, jo īpaši saistībā ar Kopīgo noteikumu regulas tematiskajiem veicinošajiem nosacījumiem. Norādījumos būtu jāiekļauj piemēri par iespējamiem pasākumiem, kas varētu atbalstīt deinstitucionalizāciju un pāreju uz aprūpi ģimenē un kopienā.

III) Izstrādājot šos norādījumus, Komisijai būtu jālūdz personu ar invaliditāti pārstāvošo organizāciju ieguldījums.

IV) Norādījumos dalībvalstīm būtu jānodod norādījumi:

(a) savās valsts programmās iekļauj informāciju par to stratēģijām attiecībā uz deinstitucionalizāciju;

(b) pārliecinās, ka partnerības nolīgumi un darbības programmas, ko tie iesniedz apstiprināšanai Komisijā, ir pietiekami detalizēti, lai tajos nebūtu iespējams iekļaut iestāžu izveidi personām ar invaliditāti un gados vecākiem cilvēkiem;

C) nodrošināt, ka darbības, ko tās finansē saskaņā ar ES Atveseļošanas un noturības mehānismu, veicina deinstitucionalizāciju;

D) cenšas sistemātiski iesaistīt organizācijas, kas pārstāv personas ar invaliditāti, to projektu izstrādē, atlasē, īstenošanā, uzraudzībā un novērtēšanā, uz kuriem attiecas ESI fondi.

... Komisijas darbiniekiem

V) Novērtējot, vai valstu stratēģijas un plāni atbilst CRPD un ES tiesību aktiem un politikai ("horizontālie veicinošie nosacījumi"), Komisijai būtu:

(a) pēc iespējas ātrāk apspriesties ar valstu cilvēktiesību iestādēm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām;

b) ja iespējams, ņem vērā valstu ombudu veiktās izmeklēšanas par to, vai ES līdzekļu izmantošana ir saderīga ar mērķi veicināt deinstitucionalizāciju;

(C) piešķirt prioritāti atzinumiem, kas attiecas uz UNCRPD komitejas dalībvalstīm.

VI) Komisijai būtu jānosaka rādītāji, kā definēt deinstitucionalizācijas procesu, tostarp nepieciešamība pārbaudīt, vai dalībvalstu deinstitucionalizācijas procesi pastāv un ir pārredzami.

(VII) Norādījumos būtu skaidri jānorāda, ka jebkādi izņēmumi no finansēšanas iestāžu aizlieguma būtu jāinterpretē šauri, un tajos būtu jāatspoguļo ANO komitejas piezīme, ka

nevajadzētu veidot jaunas “*ilgtermiņa iestādes*” un ka vecākas “*ilgtermiņa aprūpes iestādes*” nebūtu jāatjauno papildus *steidzamākajiem pasākumiem, kas vajadzīgi, lai aizsargātu iedzīvotāju fizisko drošību.*

Uzraudzības komitejas

(VIII) Komisijai būtu jāmudina dalībvalstis veicināt to organizāciju dalību uzraudzības komitejās, kuras pārstāv personas ar invaliditāti. Komisijai būtu arī jāmudina dalībvalstis uzaicināt valstu ombudus piedalīties uzraudzības komiteju darbā kā padomdevējiem vai locekļiem.

(IX) Komisijai būtu jāprasa dalībvalstīm nodrošināt, ka uzraudzības komitejas lēmumi, jo īpaši ieteikumi valstu iestādēm par finansējumu, tiek publicēti attiecīgo valsts iestāžu tīmekļa vietnēs pieejamā formātā.

Izpilde

x) Komisijai būtu jāizmanto proaktīvāka pieeja izpildes panākšanai, tostarp izmantojot pienākumu neizpildes procedūras, jo īpaši gadījumos, kad tiek paustas bažas par to, ka ESI finansētās darbības ir pretrunā pienākumam veicināt deinstitucionalizāciju.

Emily O'Reilly Eiropas ombuds

Strasbūrā, 2022. gada 27. aprīlī

I PIELIKUMS: Ombudu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju atbildes saistībā ar ombuda izmeklēšanu Monitorings

Valstu ombudu atbildes

51. Daži respondenti norādīja, ka ESI fondi ir izmantoti, lai finansētu pāreju no lielām uz mazākām iestādēm, un ka viņi sagaida, ka līdzekļi arī turpmāk tiks izmantoti esošo iestāžu uzlabošanai vai jaunu iestāžu veidošanai.

52. Vairāki respondenti uzskatīja, ka to valsts iestādēm būtu jāizstrādā īpaša deinstitucionalizācijas stratēģija. [54] Maziem sociālo pakalpojumu sniedzējiem vajadzētu būt labākai piekļuvei ESI fondiem, lai palīdzētu veicināt deinstitucionalizāciju. [55] Organizācijas, kas pārstāv personas ar invaliditāti, būtu sistemātiski jāiekļauj ESI fondu aptverto projektu izstrādē, atlasē, īstenošanā, uzraudzībā un novērtēšanā.

53. Attiecībā uz iespējamo ombudu līdzdalību uzraudzības komitejās respondenti, kuri atbalstīja ideju, uzsvēra nepieciešamību pārskatīt pašreizējo metodiku, lai nodrošinātu uzraudzības efektivitāti. Ja ombuda pilnvarās nav paredzēta dalība komitejās un tas ietver papildu resursus, tas būtu jāņem vērā [56]. Lielākā daļa respondentu norādīja, ka līdzekļu uzraudzība ir ārpus viņu pilnvarām, bet ka viņi var uzraudzīt uzraudzības struktūras [57]. Daži norādīja, ka dalība uzraudzības komitejās varētu mazināt to institucionālo neatkarību.

Pilsoniskās sabiedrības organizāciju atbildes

Atbalsts no ESI fondiem pārejai uz aprūpi kopienā un ģimenē

54. Eiropas Invaliditātes forums (EAF) paziņoja, ka tematiskais nosacījums par deinstitucionalizāciju dažādās dalībvalstīs tiek interpretēts atšķirīgi. Komisijas paredzētajām pamatnostādnēm vajadzētu būt ļoti skaidrām un ambiciozām, un tās būtu jāizstrādā, iesaistot organizācijas, kas pārstāv personas ar invaliditāti.

55. Eiropas neatkarīgas dzīves tīkls (ENIL) paziņoja, ka ex ante nosacījumi 2014.–2020. gada plānošanas periodā nav kavējuši ieguldījumus iestādēs, kas paredzētas personām ar invaliditāti. Tās uzskata, ka tas nemainīsies ar veicamo nosacījumiem, kas piemērojami 2021.–2027. gada plānošanas periodam, jo:

(I) Komisija ir paudusi nostāju, ka ilgtermiņa aprūpes iestādēs ir atļautas investīcijas personām, kurām nepieciešama pastāvīga aprūpe un medicīniska uzraudzība, ja vien dalībvalstis gūst panākumus neatkarīgas dzīves nodrošināšanā un deinstitucionalizācijā [58].

(II) Novērtējot, vai dalībvalstis ir izpildījušas veicinošos horizontālos nosacījumus, Komisija palaujas uz valstu vadošo iestāžu viedokļiem un nelūdz valstu cilvēktiesību iestāžu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju viedokļus.

Komisijas veiktā uzraudzība

56. EAF norādīja, ka Komisija, šķiet, ir “pārspīlēta”. Pastāv arī pārmērīga palaušanās uz vietējām un valstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai ziņotu par līdzekļu ļaunprātīgu izmantošanu. Taču šīm organizācijām ir ierobežotas iespējas veikt šādu intensīvu darbu. Turklāt tās nevar viegli piekļūt informācijai par darbībām, kas paredzētas ES fondiem, un tāpēc tās bieži var iesniegt apsvērumus tikai pēc tam, kad ir sākusies iestāžu būvniecība/atjaunošana, kas ir par vēlu.

57. ENIL norādīja, ka uzraudzības sistēmas dalībvalstīs un ES līmenī nav pietiekami stabilas, lai novērstu ESI fondu izmantošanu projektiem, kas turpina personu ar invaliditāti sociālo atstumtību un segregāciju. Komisijai būtu jāuzņemas lielāka atbildība par to, lai nodrošinātu, ka projekti, kurus dalībvalstis atlasījušas ESI fondu saņemšanai, atbilst tādām prioritātēm kā deinstitucionalizācija. Tomēr “partnerības nolīgumi” un darbības programmas, kas iesniegtas

Komisijai apstiprināšanai, bieži vien ir pietiekami neskaidras, lai aptvertu iestāžu izveidi personām ar invaliditāti un gados vecākiem cilvēkiem.

Pilsoniskās sabiedrības loma valstu uzraudzības komitejās

58. EAF norādīja, ka šī pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaiste valstu uzraudzības komitejās dažādās dalībvalstīs ir atšķirīga. Personu ar invaliditāti organizācijas (valsts invaliditātes padomes un vietējās organizācijas) būtu jāiesaista ES finansēto darbību atlasē un uzraudzībā, jo īpaši attiecībā uz ieguldījumiem deinstitucionalizācijas nodrošināšanai.

59. ENIL uzskata, ka organizācijas, kas pārstāv personas ar invaliditāti, nav pietiekami iesaistītas projektu īstenošanas, uzraudzības un izvērtēšanas posmos. Nav līdzekļu, lai sniegtu tehnisko atbalstu to līdzdalībai. Daudzām mazām organizācijām nav pietiekamas informācijas par uzraudzības komiteju darbu vai par to, kā kļūt par dalībniecēm. Trūkst arī pārredzamības attiecībā uz ieguldījumiem, uz kuriem attiecas ESI fondi, un informācija bieži vien netiek sniegta pieejamā formātā. Pat ja pilsoniskās sabiedrības organizācijas iegulda ievērojamus pūliņus, lai veicinātu apspriešanos par šiem jautājumiem, to komentārus bieži vien noraida bez paskaidrojumiem.

60. Organizācijas, kas ir uzraudzības komiteju locekles, uzskata, ka sanāksmes notiek pārāk reti, aptver pārāk daudzas jomas un ir ļoti tehniskas. Tā rezultātā organizācijas nespēj apspriest jautājumus, kas uz tām attiecas. Sanāksmes bieži notiek pārāk vēlu pēc tam, kad jau ir sāktas potenciāli problemātiskas darbības/projekti, kas saņem ESI fondus.

Pandēmijas ietekme uz deinstitucionalizāciju

61. EAF norādīja, ka pastāv reāls risks, ka nesamērīga ietekme uz veselību aprūpes iestādēs pandēmijas laikā izraisīs to, ka dalībvalstis centīsies vairāk ieguldīt institucionālajā aprūpē. Tas nopietni apdraudētu progresu virzībā uz deinstitucionalizāciju. Lai gan EAF atzīst, ka Komisija ir centusies iebilst pret priekšlikumiem par investīcijām iestādēs, kas iekļautas dažos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos, tā pauž bažas, ka šīs investīcijas joprojām varētu turpināties. Ņemot vērā lielāku elastību, kas dalībvalstīm piešķirta saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu salīdzinājumā ar ESI fondiem, EAF mudina Komisiju "drastiski" pastiprināt savu uzraudzību, kā arī piedāvāt finansiālu palīdzību pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas tai varētu palīdzēt uzraudzībā.

62. ENIL pauda bažas par to, ka Atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļi tiks izmantoti, lai stiprinātu institucionālo aprūpi, jo īpaši vecāka gadagājuma cilvēku aprūpi. Šos ES līdzekļus varētu izmantot, piemēram, izolētības vai fiziskas distancēšanās iespēju nodrošināšanai. Dažos nacionālo atveseļošanas un noturības plānu projektos ENIL atrada pierādījumus par plānotajām investīcijām iestādēs dažās valstīs.

63. ENIL arī norādīja, ka lielas iestādes personām ar invaliditāti (bērniem, pieaugušajiem un gados vecākiem cilvēkiem) joprojām gūst labumu no ESI fondiem. Daudzi bērni ar invaliditāti tika pārvietoti uz mazākiem mājokļiem, nevis tika atgriezti savās ģimenēs vai nodrošināti ar cita

veida aprūpi ģimenē. ESI fondu ietvaros nav pietiekami daudz ieguldījumu personīgajai palīdzībai un pieejamiem mājokļiem. Lielākajā daļā dalībvalstu, kuru *finansējuma prioritāte ir bijusi pāreja no institucionālās aprūpes uz kopienā balstītu aprūpi*, personas ar invaliditāti ir pārvietotas no lielām iestādēm uz mazākām iestādēm (ar dažādiem nosaukumiem). Komisijai būtu jāizmanto ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejas otrais ES pārskats, kas notika 2022. gadā, kā iespēja gūt pieredzi 2014.–2020. gada plānošanas periodā.

Korektīvie pasākumi un pienākumu neizpildes procedūras

Pilsoniskās sabiedrības organizāciju piezīmes

64. ENIL paziņoja, ka pārkāpuma procedūra pret Austriju un Poliju (kā arī iepriekšējā gada tiesvedība pret Rumāniju) ir turpinājusies vairāk nekā vienu gadu. Komisija informēja ENIL, ka tā plāno izbeigt visas trīs procedūras. ENIL apgalvoja, ka Komisija balstās vienīgi uz valsts iestāžu viedokli. Tā nepieprasīja, piemēram, Polijas vai Austrijas ombudu atzinumus. ENIL apspriedās ar Polijas ombudu par sūdzību par pārkāpumu attiecībā uz Poliju. Saskaņā ar ENIL sniegto informāciju Polijas ombuds pauda bažas par deinstitucionalizācijas procesu Polijā un tā atbilstību cilvēktiesību standartiem. Saskaņā ar ENIL sniegto informāciju Polijas ombuds var novērtēt, vai ES finansētās darbības kavē progresu virzībā uz deinstitucionalizāciju.

65. ENIL norādīja, ka Komisija līdz šim nav konstatējusi ES tiesību aktu pārkāpumu un nav piemērojusi citas sankcijas saistībā ar ESI finansētām darbībām, kas saistītas ar iestādēm, kuras paredzētas personām ar invaliditāti un gados vecākiem cilvēkiem.

[1] Skatīt, piemēram: 2013. gada 11. aprīļa spriedums lietā C- 335/11 un C-337/11 *HK Danmark pret Dansk almennyttigt Boligselskab un HK Danmark pret Dansk Arbejdsgiverforening*, 30. punkts <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-335/11&language=EN> [Saite]; un

2014. gada 18. marta spriedums lietā C- 363/12, *Z/A Government Department, The Board of management of a Community School*, 73. punkts <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-363/12> . [Saite]

[2] Padomes Lēmums (2009. gada 26. novembris) par to, lai Eiropas Kopiena noslēgtu Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32010D0048> [Saite]

[3] ANO Augstā cilvēktiesību komisāra birojs ir aprakstījis deinstitucionalizāciju kā “ *procesu, kas paredz personu ar invaliditāti dzīves apstākļu maiņu no institucionālās un citas nošķiršanas uz sistēmu, kas nodrošina sociālo līdzdalību gadījumos, kad pakalpojumus sniedz kopienā saskaņā ar individuālo gribu un vēlmēm*” . Skatīt: Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja (2014), Tematiskais pētījums par personu ar invaliditāti tiesībām dzīvot neatkarīgi un tikt iekļautiem sabiedrībā: Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā cilvēktiesību komisāra biroja ziņojums, A/HRC/28/37, 25. punkts.

[4]

<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/committee-on>
[Saite]

[5] Vispārīgais komentārs Nr. 5, 2017. gada 27. oktobris, 15. punkts un 15. punkta e) apakšpunkts: <https://digitallibrary.un.org/record/1311739?ln=en> [Saite]

[6] Noslēguma apsvērumi par Eiropas Savienības 2015. gada 2. oktobra sākotnējo ziņojumu, 51. punkts: <https://digitallibrary.un.org/record/812354?ln=en> [Saite]

[7] Regula (ES) 2021/1060, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, lekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060> [Saite]

[8] Regula (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības konstatējumu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1303> . [Saite]

[9] Preambula, Regulas Nr. 1303/2013 preambulas 13. apsvērums un Regulas 2021/1060 preambulas 6. apsvērums un 9. panta 3. punkts.

[10] Lieta 417/2018/JN un 1233/2020/MMO.

[11] ES Pamattiesību aģentūra ir novērtējusi, kā dalībvalstis izmanto ESI fondus iestāžu aprūpes iestāžu izveidei un atjaunošanai:
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-independent-living-part-ii-funding-budgeting_en.pdf
[Saite]

[12]

<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gld=25267>
[Saite]

[13] To atbildes var atrast šādā tīmekļa vietnē:

<https://www.ombudsman.europa.eu/en/doc/correspondence/en/155220> [Saite]

[14] Dalībvalstīm ir jāieceļ uzraudzības komitejas, lai pārbaudītu, vai darbības programmas, kurās izmanto ESI fondus, tiek pareizi īstenotas. Komitejas vada valsts vadošā iestāde, un tās ietver reģionālos, ekonomiskos un sociālos partnerus. Eiropas Komisijai komitejā ir padomdevēja loma.

[15] atbildēja ombudi no Austrijas, Basku zemes, Beļģijas, Čehijas, Horvātijas, Dānijas, Igaunijas, Somijas, Francijas, Islandes, Latvijas, Maltas, Portugāles, Rumānijas, Slovēnijas, Spānijas, Zviedrijas un Trento Itālijā. Viņu atbildes ir pieejamas šādā tīmekļa vietnē:

<https://www.ombudsman.europa.eu/en/doc/correspondence/en/155220> [Saite]

[16] Veicinošie nosacījumi ir izklāstīti Regulā 2021/1060: "Horizontālie veicinošie nosacījumi": Dalībvalstīm būtu jāievieš valsts sistēma UNCRPD īstenošanai, tostarp mērķi ar izmērāmiem mērķiem, datu vākšanas un uzraudzības mehānismi un pasākumi, lai nodrošinātu, ka to politika, tiesību akti un standarti attiecībā uz personu ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēku tiesībām tiek pienācīgi ņemti vērā, sagatavojot un īstenojot programmas, kas saņem ESI fondus. Ja šāds veicinošs nosacījums nav izpildīts, priekšlikums nav tiesīgs saņemt finansējumu.

"Tematiskie veicinošie nosacījumi": (I) Lai dalībvalstis varētu saņemt finansējumu marginalizēto kopienu integrācijai, tām ir jābūt valsts stratēģiskam politikas satvaram sociālās iekļaušanas un nabadzības mazināšanas jomā, kas ietver pasākumus, lai veicinātu pāreju no institucionālās aprūpes uz aprūpi kopienā. (II) Lai dalībvalstis varētu saņemt finansējumu vienlīdzīgai piekļuvei veselības aprūpei, tām ir jābūt valsts vai reģionālam stratēģiskam veselības politikas satvaram, kurā ietverti pasākumi, lai veicinātu kopienā balstītus pakalpojumus.

[17] Ārkārtas finansēšanas programma, kas izveidota saskaņā ar Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem:

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/factsheets/2020/coronavirus-response-investment-in
[Saite]

[18] Regulas 2021/1060 preambula, 13. apsvērums un 21.–24. pants. *"Katrā programmā izklāsta stratēģiju programmas ieguldījumam politikas mērķu sasniegšanā (...), sastāv no vienas vai vairākām prioritātēm (...)."*

[19] Preambula, 18. apsvērums un 10.–14. pants Regulā 2021/1060. *"Partnerības nolīgumam vajadzētu būt kodolīgam un stratēģiskam dokumentam, kas virza sarunas starp Komisiju un attiecīgo dalībvalsti par programmu izstrādi (...)."*

[20] Preambulas 55. apsvērums, Regula 2021/1060.

[21] <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1484> [Saite]

[22] Komisijas darbiniekiem ir divi norādījumu kopumi saistībā ar deinstitucionalizāciju. Pirmā sniedz vispārīgus padomus par *ex ante* nosacījumu piemērošanu, tostarp to, kas saistīti ar deinstitucionalizāciju:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/eac_guidance_esif_part2_en.pdf
[Saite]. Otrajās vadlīnijās galvenā uzmanība pievērsta tam, kā ar fondu starpniecību "operalizēt" deinstitucionalizāciju. Tajā norādīti ESF un ERAF finansējamo pasākumu piemēri, piemēram, deinstitucionalizācijas stratēģiju izstrāde un infrastruktūras pielāgošana, lai nodrošinātu kopienā

balstītus pakalpojumus:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_deinstitutionalisation.pdf [Saite].

[23] Eiropas Ekspertu grupa pārejai no institucionālās aprūpes uz kopienā balstītu aprūpi 2019. gada novembrī izstrādāja izsmeļošu dokumentu: [kontROLSaraksts, lai nodrošinātu, ka ES finansētie pasākumi veicina neatkarīgu dzīvi, attīstot un nodrošinot piekļuvi ģimenes un kopienas pakalpojumiem.](#) [Saite]

[24] Regulas 2021/1060 23. pants

[25] Uz ko attiecas Regula (ES) Nr. 1303/2013

[26] Regula (ES) Nr. 1303/2013 — vispārīgais ex ante nosacījums Nr. 3.

[27] Regula (ES) Nr. 1303/2013 — tematiskais ex ante nosacījums 9.1.

[28] Pieejams vietnē https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes [Saite]

[29] Uz ko attiecas Regula 2021/1060

[30] Regulas 2021/1060 15. panta 4. punkts.

[31] III pielikums Pamatnostādnēm par to, kā nodrošināt Eiropas Savienības Pamattiesību hartas ievērošanu ESI fondu īstenošanā:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016XC0723\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016XC0723(01)) [Saite]

[32] OI/8/2014/AN <https://www.ombudsman.europa.eu/en/decision/en/59836> [Saite]

[33] Regulas 2021/1060 IV pielikuma 4.4. un 4.6. punkts: “Stratēģisks veselības un ilgtermiņa aprūpes politikas satvars” un “Valsts stratēģiskais politikas satvars sociālajai iekļaušanai un nabadzības mazināšanai”

[34] Skatīt viņa lēmuma 13. punktu.

[35] ANO īpašais referents personu ar invaliditāti tiesību jautājumos pēc tam, kad 2022. gada martā bija apmeklējis Eiropas Komisiju (un citas ES iestādes), norādīja, ka “*CRPD (un ES Hartā) paredzētais vienlīdzības/nediskriminācijas noteikums nav “pakāpeniska īstenošana”*”
<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/03/un-expert-hails-eu-commitment-disability-rights> . [Saite]

[36] Vispārīgais komentārs Nr. 5, 2017. gada 27. oktobris, 49. punkts:
<https://digitallibrary.un.org/record/1311739?ln=en> [Saite]

[37] UNCRPD 33. panta 2. punktā ir noteikts, ka konvencijas dalībvalstīm ir jāizveido sistēma,

lai veicinātu, aizsargātu un uzraudzītu Konvencijas īstenošanu.

[38] Saskaņā ar Regulas 2021/1060 38.–40. pantu Komisija šajās komitejās piedalās padomdevēja statusā.

[39] Komisija 2019. gadā saņēma arī sūdzību par pārkāpumu pret Rumāniju par to pašu jautājumu.

[40] CRPD 5. pants.

[41] Hartas 21. pants.

[42] CRPD 19. pantā ir noteikts, ka pusēm būtu jāveic pasākumi, lai nodrošinātu personu ar invaliditāti tiesības dzīvot neatkarīgi un tikt iekļautiem sabiedrībā.

[43] Hartas 26. pantā ir paredzētas personu ar invaliditāti tiesības izmantot jebkādos pasākumus, lai nodrošinātu viņu neatkarību, sociālo un profesionālo integrāciju un līdzdalību sabiedrības dzīvē.

[44] Preambula, 55. apsvērums, Regula 2021/1060 un preambula, 12. apsvērums un 6. pants Regulā Nr. 1303/2013.

[45] Regulas 2021/1060 9. pants.

[46] ANO Līgumu struktūru datubāze, pieejama tīmekļa vietnē:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=4&DocTypeID=5
[Saite]

[47] Komisija var sniegt argumentētu atzinumu un apturēt maksājumus, ja *“ir pietiekami tieša saikne starp argumentētajā atzinumā aplūkoto jautājumu un attiecīgajiem izdevumiem, lai apdraudētu tā likumību un pareizību”*. Regulas 2021/1060 preambulas 70. apsvērums

[48] Komisijas paziņojums “ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu:
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2017.018.01.0010.01.ENG
[Saite]

[49] Turpat, 2. punkts.

[50] OI/8/2014/AN <https://www.ombudsman.europa.eu/en/decision/en/59836> [Saite]

[51] Lieta 1233/2019/MMO: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/case/en/55112> [Saite]

[52] CRPD/C/HUN/IR/1, 2020. gada 17. septembris: <https://bit.ly/3elqo31>

[53] Kā paredzēts Regulā 2021/1060. Piemēram, pārtraucot maksājuma termiņu (96. pants) vai apturot maksājumus (97. pants).

[54] Austrijas, Basku zemes, Čehijas Republikas, Igaunijas, Latvijas, Slovēnijas ombudi

[55] Austrijas, Horvātijas, Čehijas, Igaunijas un Slovēnijas ombudi

[56] Dānija, Igaunija, Somija, Malta, Portugāle,

[57] Austrija, Basku zeme, Čehija, Horvātija, Rumānija, Slovēnija, Spānija, Zviedrija

[58] ENIL atsaucās uz juridisku atzinumu, par kuru tika iesniegta iepriekšēja sūdzība ombudam (417/2018/JN): <https://www.ombudsman.europa.eu/en/case/en/52034> [Saite]